

Доктрина "Пошук та рятування"

Пошук та рятування у Збройних Силах України є основною складовою діяльності командувачів (командирів, начальників), органів військового управління, військових частин (установ) та підрозділів, спрямованої на збереження (рятування) життя особового складу в повсякденній діяльності, під час виконання заходів бойової підготовки та в ході ведення бойових (спеціальних) дій.

Пошук та рятування — комплекс спланованих, узгоджених та скоординованих заходів з використанням підготовлених пошуково-рятувальних сил та засобів Збройних Сил України та інших складових сил оборони, спрямованих на виявлення (визначення місцезнаходження, ідентифікації), надання своєчасної допомоги (рятування), повернення (евакуації) особового складу (ізолюваного особового складу), який зазнав лиха на своїй території або на території противника (на суші або на морі).

Доктрина “Пошук та рятування” розроблена робочою групою офіцерів Командування підготовки Командування Повітряних Сил Збройних Сил України, Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба та Центру управління пошуково-рятувальним забезпеченням польотів авіації Збройних Сил України. Доктрина погоджена із заінтересованими органами військового управління Збройних Сил України та структурними підрозділами Генерального штабу Збройних Сил України.

У доктрині враховані вимоги керівництва держави та Збройних Сил України щодо співробітництва у сфері оборони для приєднання до загальноєвропейської системи безпеки, досягнення взаємосумісності з країнами-членами НАТО та операції Об'єднаних сил на території Донецької та Луганської областей, принципи та процедури національної системи авіаційного пошуку та рятування, Міжнародних конвенцій ІКАО та Міжнародної морської організації і доктрин (стандартів) НАТО.

ДОКТРИНА

**ПОШУК
ТА РЯТУВАННЯ**

Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ — 2025

Д 63 Доктрина «Пошук та рятування». — Київ: «ЦУЛ», 2024. — 34 с.

ISBN 978-611-01-3435-4

Пошук та рятування у Збройних Силах України є основною складовою діяльності командувачів (командирів, начальників), органів військового управління, військових частин (установ) та підрозділів, спрямованої на збереження (рятування) життя особового складу в повсякденній діяльності, під час виконання заходів бойової підготовки та в ході ведення бойових (спеціальних) дій.

Пошук та рятування — комплекс спланованих, узгоджених та скоординованих заходів з використанням підготовлених пошуково-рятувальних сил та засобів Збройних Сил України та інших складових сил оборони, спрямованих на виявлення (визначення місцезнаходження, ідентифікації), надання своєчасної допомоги (рятування), повернення (евакуації) особового складу (ізольованого особового складу), який зазнав лиха на своїй території або на території противника (на суші або на морі).

Доктрина “Пошук та рятування” розроблена робочою групою офіцерів Командування підготовки Командування Повітряних Сил Збройних Сил України, Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба та Центру управління пошуково-рятувальним забезпеченням польотів авіації Збройних Сил України. Доктрина погоджена із заінтересованими органами військового управління Збройних Сил України та структурними підрозділами Генерального штабу Збройних Сил України.

У доктрині враховані вимоги керівництва держави та Збройних Сил України щодо співробітництва у сфері оборони для приєднання до загальноєвропейської системи безпеки, досягнення взаємосумісності з країнами-членами НАТО та операції Об'єднаних сил на території Донецької та Луганської областей, принципи та процедури національної системи авіаційного пошуку та рятування, Міжнародних конвенцій ІКАО та Міжнародної морської організації і доктрин (стандартів) НАТО.

ISBN 978-611-01-3435-4

ЗМІСТ

	ВСТУП	4
	ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ	5
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	7
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	9
1	ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	12
2	ПОШУК ТА РЯТУВАННЯ ІЗОЛЬОВАНОГО ОСОБОВОГО СКЛАДУ В МИРНИЙ ЧАС (SAR)	12
2.1	Організація пошуку та рятування у Збройних Силах України	12
3	ПОШУК ТА РЯТУВАННЯ ІЗОЛЬОВАНОГО ОСОБОВОГО СКЛАДУ В УМОВАХ ПРОТИДІЇ ПРОТИВНИКУ	14
3.1	Загальні принципи	14
3.2	Елементи системи та рятування в умовах протидії противнику	16
3.3	Спроможності з рятування особового складу	17
3.4	Операційне середовище	17
3.5	Методи рятування особового складу	18
4	ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ПОШУКУ ТА РЯТУВАННЯ ІЗОЛЬОВАНОГО ОСОБОВОГО СКЛАДУ В УМОВАХ ПРОТИДІЇ ПРОТИВНИКУ	18
4.1	Загальні принципи	18
4.2	Раннє розгортання	19
4.3	Готовність	19
4.4	Взаємодія з громадськими організаціями	19
4.5	Швидкість реагування	19
4.6	Розповсюдження інформації	19
4.7	Загальні принципи управління ризиками	20
4.8	Принципи визначення завдань з реагування	20
5	СТРУКТУРА СИСТЕМИ ПОШУКУ ТА РЯТУВАННЯ В УМОВАХ ПРОТИДІЇ ПРОТИВНИКУ	20
5.1	Розподіл обов'язків та повноважень з пошуку та рятування в умовах протидії противнику	20
5.2	Управління системою пошуку та рятування ізолюваного особового складу в умовах протидії противнику	23
5.3	Громадські/дипломатичні аспекти	25
6	ЕТАПИ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗАХОДІВ З ПОШУКУ ТА РЯТУВАННЯ В УМОВАХ ПРОТИДІЇ ПРОТИВНИКУ	25
6.1	Підготовка	25
6.2	Планування	28
6.3	Виконання	28
6.4	Адаптація	31
Додатки		
1	Структурна схема пошуку і рятування у Збройних Силах України	33
	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)	34

ВСТУП

В умовах відбиття та стримування агресії Російської Федерації на території Донецької та Луганської областей, реалізації стратегічного курсу України на приєднання до європейської спільноти, її безпекових структур Збройним Силам України потрібно здійснити перехід на стандартизацію операційних процедур проведення пошуково-рятувальних операцій (далі – ПРО) і підготовку пошуково-рятувальних сил та засобів, що прийняті в державах-членах НАТО.

Це забезпечить взаємосумісність координації дій та застосування пошуково-рятувальних сил та засобів Збройних Сил України та інших складових сил оборони з силами та засобами держав-членів НАТО.

Доктрина розроблена на основі проведених заходів бойової підготовки у Збройних Силах України спільно з підрозділами держав-членів НАТО з урахуванням удосконалення організаційно-штатної структури Збройних Сил України, існуючої системи пошуково-рятувального забезпечення (далі – ПРЗ), розвитку форм та способів проведення пошуку та рятування, досвіду підготовки і застосування пошуково-рятувальних сил та засобів в ході проведення операції Об'єднаних сил та антитерористичної операції, принципів, стандартів, прийнятих у збройних силах держав-членів НАТО, та адаптована під сучасні умови. Спираючись на положення Доктрини, командувачі (командири, начальники) організаційних військових структур мають вести постійну роботу щодо впровадження і удосконалення основних принципів та методів проведення пошуку та рятування особового складу (ізольованого особового складу) в ході повсякденної діяльності, проведення заходів бойової підготовки та в ході виконання бойових (спеціальних) завдань за різних умов обстановки.

Доктрина є основним документом з організації, координації та проведення пошуку і рятування у Збройних Силах України і ґрунтується на положеннях доктрин (стандартів) з пошуку та рятування, прийнятих в державах-членах НАТО, та військових керівних публікацій.

Доктрина розроблена з метою надання рекомендацій (вказівок) Генерального штабу Збройних Сил України з питань пошуку та рятування особового складу (ізольованого особового складу):

посадовим особам, які є відповідальними за планування, підготовку, застосування та управління військами (силами);

органам військового управління (структурним підрозділам) Збройних Сил України, ІВФ та ПрО, представникам країн-партнерів, які братимуть участь у спільних заходах з пошуку та рятування (пошуково-рятувальних операціях).

Доктрина визначає структуру пошуку та рятування у Збройних Силах України, її функції на стратегічному, оперативному та тактичному рівнях, встановлює основні фази та етапи (складові) процесу пошуку та рятування в мирний час та особливий період.

ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ

Позначка військової публікації	Повне найменування військової публікації
1	2
	Закон України “Про оборону України” від 06.12.1991 № 1933-XII
	Закон України “Про національну безпеку України” від 21.06.2018 № 2469-VII
	Закон України “Про Збройні Сили України” від 06.12.1991 № 1935-XII
	Постанова Кабінету Міністрів України від 14.11.2012 № 1037 “Про заходи щодо вдосконалення організації та проведення авіаційних робіт з пошуку і рятування”
	Правила авіаційного пошуку і рятування в Україні, затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України від 16.03.2015 № 279, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 01.04.2015 за № 364/26809
	Правила пошуково-рятувального забезпечення польотів державної авіації України, затверджені наказом Міністерства оборони України від 29.12.2016 № 736, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 08.02.2017 за № 175/30043
	Положення про державну авіаційну пошуково-рятувальну службу Збройних Сил України, затверджене наказом Міністра оборони України від 12.04.2007 № 167
	Доктрина застосування сил оборони держави, затверджена наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 31.03.2020 №124/дск
	Наказ Міністерства оборони України від 11.07.2016 № 354 “Про виконання функцій Координаційного центру пошуку і рятування Збройних Сил України”
ВКП 3-00(01).01	Доктрина “Об’єднані операції”, затверджена наказом Головнокомандувача Збройних Сил України від 30.02.2020 №101/дск
ВКП 3-00(01).01	Доктрина з реагування на кризові ситуації, затверджена начальником Генерального штабу Збройних Сил України 30.09.2020

1	2
ВКП 9-00(01).01	Доктрина “Цивільно-військове співробітництво” затверджена Головнокомандувачем Збройних Сил України 01.07.2020
ВКДП 1-00(03).01	Тимчасовий порядок оформлення військових публікацій у Збройних Силах України, затверджений наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 26.12.2018 №460
ВКДП 7-00(03).01	Настанова з бойової підготовки у Збройних Силах України, затверджена начальником Генерального штабу Збройних Сил України 07.10.2020
ВСТ 04.113.001 – 2018 (01)	Пошуково-рятувальне забезпечення. Система підготовки льотного складу до виживання в умовах автономного існування, введений в дію наказом начальника Управління стандартизації, кодифікації та каталогізації Генерального штабу Збройних Сил України від 26.06.2018 № 8
АJP-3.7	Allied Joint Doctrine for Recovery of Personnel in a Hostile Environment, Edition A, Version 1, 23 February 2016 (Спільна доктрина союзників щодо відновлення персоналу у ворожому середовищі, видання А, версія 1, видання 23 лютого 2016 року)
АТР-10 (D) STANAG 3552	Search And Rescue, 30 June 1995 (Пошук та порятунок, видання 30 червня 1995 року)

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Виживання, ухилення, протидія та евакуація (Survival, evasion, resistance and extraction, SERE) – сукупність тактичних прийомів та процедур, призначених забезпечити ізольований особовий склад навичками з виживання в будь-яких умовах оточуючого середовища та ухилення від захоплення в полон або, в разі потрапляння в полон, навичками протидії спробам противника до компрометації, організації втечі з полону та самостійного (або за допомогою) повернення до своїх сил з гідністю.

Довідка щодо ізольованого особового складу (Isolated Personnel Report, ISOPREP) – документ, який містить інформацію, призначену для полегшення процедури ідентифікації та автентифікації ізольованої особи.

Доктрина – документ, який визначає систему офіційних поглядів і положень щодо управління, застосування, підготовки та забезпечення Збройних Сил України [Тимчасовий порядок оформлення керівних документів].

Ізольований особовий склад (Isolated personnel, ISOP) – військовослужбовці або цивільні особи, контроль та управління якими втрачено внаслідок їх вимушеного відокремлення від свого підрозділу (організації). Перебування в ізоляції від своїх сил або в полоні потребує від особового складу виконання практичних дій щодо виживання, ухилення від контакту з противником, протидії спробам противника щодо компрометації, тощо.

План дій щодо ухилення від контакту з противником (Evasion Plan of Action, EPA) – документ, який містить попередньо розроблений порядок дій, які спрямовані на підвищення шансів ізольованої особи на виживання, ухилення від контакту з противником і рятування. План є додатковим джерелом інформації для пошуково-рятувальних сил, який сприятиме їх ефективній взаємодії з ізольованим особовим складом.

Пошук – це комплекс координованих дій, спрямованих на визначення місцезнаходження суб'єктів та об'єктів, що зазнають або зазнали лиха.

Пошуково-рятувальна операція – сукупність узгоджених та взаємопов'язаних за єдиними задумом, планом, метою, місцем та часом пошуково-рятувальних дій органів управління, сил і засобів.

Пошуково-рятувальні засоби – пошуково-рятувальні повітряні судна, наземні, водні та інші транспортні засоби з відповідним рятувальним обладнанням, засоби зв'язку, радіотехнічного, навігаційного забезпечення, обладнання та спорядження, призначені для проведення пошуково-рятувальних робіт.

Пошуково-рятувальні роботи – роботи, під час яких використовуються пошуково-рятувальні сили та засоби для визначення місцезнаходження об'єктів та суб'єктів, що зазнали (зазнають) лиха, а також для рятування осіб, які постраждали, надання їм невідкладної медичної допомоги та доставки у безпечне місце.

Пошуково-рятувальні сили – штатні та позаштатні пошукові і аварійно-рятувальні підрозділи та органи управління ними;

Пошук та рятування (Search And Rescue, SAR) – комплекс заходів з використанням пошуково-рятувальних сил та засобів для виявлення та надання своєчасної допомоги (рятування) особам, які зазнають лиха на суші або на воді.

Пошук та рятування в бойових умовах (Combat Search and Rescue, CSAR) – виявлення та визначення місцезнаходження екіпажу повітряного судна, який вимушено покинув повітряне судно та здійснив приземлення (приводнення) на території противника, а також інших категорій ізольованого особового складу, який зазнав лиха та підготовлений й екіпірований відповідно до процедур пошуку та рятування в бойових умовах, їх ідентифікація та рятування.

Район пошуку – територія (водна поверхня), у межах якої здійснюється комплекс заходів з пошуку тих, хто зазнає лиха, та надання своєчасної допомоги потерпілим.

Реінтеграція (Reintegration) – процес надання медичної та психологічної допомоги особовому складу, який перебував в ізоляції, а також його опитування в інтересах отримання розвідувальних відомостей (даних) та вивчення досвіду.

Рятування в бойових умовах (Combat Recovery, CR) – метод рятування ізольованого особового складу в умовах, коли очікується протидія противника і пошуково-рятувальні сили та/або ізольований особовий склад не володіють процедурами пошуку та рятування в бойових умовах.

Рятування нетиповими силами (Non-conventional Assisted Recovery, NAR) – метод рятування, який застосовується в ситуаціях, коли типові для Збройних Сил України сили та засоби не можуть бути задіяні і виникає необхідність залучення нетипових сил або отримання допомоги іншого характеру.

Рятування особового складу (Personnel recovery, PR) – сукупність військових, дипломатичних та громадських зусиль щодо рятування та реінтеграції ізольованого особового складу.

Рятування Силами спеціальних операцій (Unconventional Assisted Recovery, UAR) – метод рятування, який включає в себе пошук, виявлення, ідентифікацію, рятування та евакуацію з території противника особового складу, чутливих до захоплення противником та критично важливих об'єктів і матеріалів. Дії з рятування характеризуються детальним плануванням, підготовкою та ретельним аналізом розвідувальної інформації. Під час проведення таких операцій, зазвичай, силами наземних тактичних груп СпО застосовуються спеціально підготовлені підрозділи.

Довідково. У Доктрині застосовано стандартизовані терміни, встановлені в АJP-3.7(A), APRP-3.3.7.7 (A), IAMSAR ICAO-IMO, ППРЗ-2016 та інших документах. Проте, у визначення деяких з них внесено зміни з метою їх взаємоузгодженості та доступності для розуміння в межах даної Доктрини, відповідно до вимог ДСТУ 3966:2009. Для збереження автентичності тексту перекладу АJP-3.7(A), англomовні відповідники ключових термінів наводяться в тексті разом з ними в дужках.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

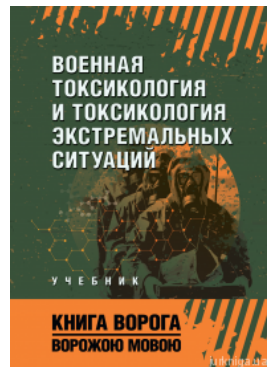
Скорочення та умовні позначення	Повне словосполучення та поняття, що скорочуються
1	2
AMC	Airborne Mission Coordinator (Авіаційний координатор пошуково-рятувальної операції)
C2	Command and Control (Управління та контроль)
CIMIC	Civil-Military Cooperation (Цивільно-військове співробітництво)
CR	Combat Recovery (Рятування в бойових умовах)
CSAR	Combat Search And Rescue (Пошук та рятування в бойових умовах)
EPA	Evasion Plan of Action (План дій щодо ухилення від контакту з противником)
HRIE	High Risk of Isolation and/or Exploitation (Високий ризик ізоляції від своїх сил та/або потрапляння в полон)
HRO	Hostage Release (Rescue) Operation (Операція зі звільнення заручників)
ICAO	International Civil Aviation Organization (Міжнародна організація цивільної авіації)
IMO	International Maritime Organization (Міжнародна морська організація)
ISOP	ISOLated Personnel (Ізольований особовий склад)
ISOPREP	ISOLated Personnel REPort (Довідка щодо ізольованого особового складу)
JFC	Joint Force Command/Joint Force Commander (Командування (командувач) ОУВ)
JOA	Joint Operations Area (Зона проведення операції ОУВ);
JPRC	Joint Personnel Recovery Centre (Об'єднаний центр пошуку і рятування)
LRIE	Low Risk of Isolation and/or Exploitation (Низький ризик ізоляції від своїх сил та/або потрапляння в полон)
MC	Mission Coordinator (Координатор пошуково-рятувальної операції)
MRIE	Medium Risk of Isolation and/or Exploitation (Середній ризик ізоляції від своїх сил та/або потрапляння в полон)

1	2
NAR	Non-conventional Assisted Recovery (Рятування нетиповими силами)
NATO (НАТО)	North Atlantic Treaty Organization (Організація Північноатлантичного договору)
OPLAN	Operation PLAN (План операції)
OSC	On-Scene Commander (Командир в районі проведення пошуково-рятувальної операції)
POC	Point Of Contact (Координатор/Контактна особа)
PR	Personnel Recovery (Пошук та рятування особового складу)
PRCC	Personnel Recovery Coordination Cell (Координаційна група ПРЗ)
PRTF	Personnel Recovery Task Force (Пошуково-рятувальні сили)
RMC	Rescue Mission Commander (Керівник пошуково-рятувальної операції)
SAR	Search And Rescue (Пошук та рятування)
SERE	Survival, Evasion, Resistance and Extraction (Виживання, ухилення від контакту з противником, протидія компрометації та евакуація)
SOF (ССПО)	Special Operations Force (Сили спеціальних операцій)
SOP	Standing Operating Procedures (Типовий порядок дій)
STRATCOM	STRATegic COMMunications (Стратегічні комунікації)
UAR	Unconventional Assisted Recovery (Рятування Силами спеціальних операцій)
ВСТ	Військовий стандарт
ЗС	Збройні Сили
КГ ПР	Координаційна група пошуку та рятування
КОС	Командування об'єднаних сил
КПК	Командування повітряного компоненту
МК	Морське командування
ПР і ПДС	Пошуково-рятувальна та парашутно-десантна служба
ПРЗ	Пошуково-рятувальне забезпечення
ПРО	Пошуково-рятувальна операція
ППР	Пошуково-рятувальні роботи
ОпК	Операційне командування

Книги, які можуть вас зацікавити

Бути готовим до всього: прийоми агентів MI-6 для цивільних

Военная токсикология и токсикология экстремальных ситуаций. Книга врага, ворожою мовою

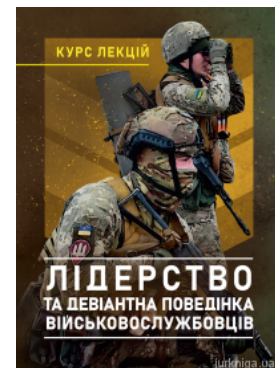
Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування

Контроль стану фізичної готовності військовослужбовців

Радикальна війна: дані, увага і контроль у XXI столітті

Лідерство та девіантна поведінка військовослужбовців

Перейти до галузі права
Військове право

[Перейти на сайт](#) →